

İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi

Ebru Kılıç Çakmak^{*}, Özcan Erkan Akgün^{**}, Şirin Karadeniz^{***}

Şener Büyüköztürk^{****}, Funda Demirel^{*****}

Özet

Güdülenme ve öğrenme stratejileri akademik başarının önemli etmenleridir. Güdülenmiş ve uygun öğrenme stratejilerini seçip kullanabilen öğrenciler hem okul yaşantılarında hem de gelecek yaşantılarında daha başarılı olabilmektedirler. Bu nedenle ilköğretim ve lise düzeyindeki öğrencilerin güdülenme tür ve düzeylerinin ve kullandıkları öğrenme stratejilerinin derslere ve sınıflara göre incelenmesi gerekli önemli bir konudur. Bu araştırmanın amacı ilköğretim ve lise öğrencilerinin değer, beklenti ve duyuşsal güdülenme faktörleri ile bilişsel, metabilişsel ve kaynak yönetimine ilişkin öğrenme stratejileri faktörleri açısından durumlarını ortaya koymaktır. “Değer faktörleri”; içsel hedef düzenleme, dışsal hedef düzenleme ve görev değeri, “Beklenti” faktörleri; öğrenme ve performansla ilgili özyeterlik algısı ve Öğrenmeye ilişkin Kontrol İnancı ve “Duyuşsal” faktör ise Sınav Kaygısı’dır. Bilişsel Stratejiler faktörü altında yineleme, ayrıntılandırma, düzenleme ve eleştirel düşünme stratejileri; Metabilişsel Stratejiler faktörü altında planlama, izleme ve düzenleme ve Kaynak Yönetimi faktöründe ise zaman ve çalışma ortamı yönetimi, çaba yönetimi, akran işbirliği yönetimi ve yardım isteme yer almaktadır.

Araştırma tarama modelidir. Araştırmanın evreni Ankara ili merkezindeki ilköğretim okullarının ikinci kademesinde ve ortaöğretim kurumlarında okumakta olan 12-18 yaş arası öğrencilerden oluşmaktadır. Bu evrenden seçilen üç ilköğretim okulu ve üç lise araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Lise örneklemini, genel lise, anadolu lisesi ve fen liseleri ile sınırlandırılmıştır. Ölçek bu okullarda okuyan 1150 öğrenci üzerinde uygulanmış ancak geçersiz formlar ve uç değerler atıldıktan sonra analizler güdülenme boyutu için 792, öğrenme stratejileri boyutu için ise 1110 öğrencinin verileri üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Verilerin toplanmasında Büyüköztürk, Akgün, Karadeniz, Kılıç ve Demirel (2007) tarafından 12–18 yaş için İngilizce’den Türkçe’ye uyarlanan ve doğrulayıcı faktör analizi yapılarak geçerli bir yapıya sahip olduğu belirlenen “Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeği (Motivated Strategies for Learning Questionnaire)” kullanılmıştır.

Araştırma sonuçları alt sınıftaki öğrencilerin güdülenme ve öğrenme stratejileri düzeylerinin genel olarak üst sınıftaki öğrencilere göre daha iyi olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Öğrenme stratejileri, bilişsel stratejiler, metabilişsel stratejiler, kaynak yönetimi

* Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, ekilic@gazi.edu.tr

** Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, oakgun@sakarya.edu.tr

*** Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, sirin@gazi.edu.tr

**** Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, senerb@baskent.edu.tr

***** T.C. Dış Ticaret Müsteşarlığı, demirelf@dtm.gov.tr

Determining learning strategies and motivation level of students in primary schools' second level and high schools according to course and class level

Ebru Kılıç Çakmak, Özcan Erkan Akgün, Şirin Karadeniz

Şener Büyüköztürk, Funda Demirel

Abstract

Academic motivation and learning strategies are important factors to be successful in formal education process. Students who are motivated and select and use appropriate learning strategies be able to be successful in formal education process and life long learning. For this reason, investigating the students' motivation and learning strategies subscale scores according to course types and class levels are very important. The purpose of this study was to reveal primary and secondary school students' positions relating to expectancy, value and affect as motivational factors and cognitive, metacognitive and resource management as learning strategies factors. Two subscales of expectancy components are students' perceptions of self efficacy and control beliefs for learning. Three subscales measuring the value beliefs are intrinsic goal orientation, extrinsic goal orientation and task value. The third motivational construct is affect, and it is measured by scale of test anxiety. The scales measuring use of cognitive strategies are rehearsal, elaboration and critical thinking. The second general category is metacognitive strategies which are measured by one subscale concerning the use of strategies that help students control and regulate their own cognition. The third general strategy category is resource management which includes managing study environment and time, effort management, peer learning and help seeking.

The sample of the study was 12-18-year-old students in Ankara with three primary schools and three secondary schools. Secondary schools were limited with general high school, Anatolian high school and science high school. The scale was administrated to 1150 students and analysis was done on valid data of 792 students for motivation subscale and 1110 students for learning strategies subscale.

Motivated Strategies for Learning Questionnaire which was originally developed by Pintrich, Smith, Garcia and McKeachie (1991), adopted into 12-18 year old students by Büyüköztürk, Akgün, Karadeniz, Kılıç and Demirel (2007) was used for collecting the data.

According to results, students' motivational factors and level of learning strategies generally decrease by increasing class levels.

Keywords: Learning strategies, cognitive strategies, metacognitive strategies, resource management

Giriş

Tüm dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler önemli miktarda finansal kaynağı, zamanı ve enerjiyi eğitim reformları için ayırmaktadırlar. Bunun en temel sebebi, yetişen nesillerin birer bilgi okur-yazarı olarak (Dünya Bankası, 1995):

- Bilgiye etkili ve verimli bir şekilde erişebilir,
- Eriştiği bilgiyi eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilir,
- Değerlendirdiği bilgiyi etkin ve yaratıcı bir şekilde kullanabilir,
- Kişisel ilgi alanına giren tüm yenilikleri takip edebilir,

olmasının hedeflenmesidir. Kısacası öğrenmeyi öğrenmiş bireyler yetiştirmektir.

Öğrenmeyi öğrenme, bireyin kendi öğrenme özelliklerini tanıması, öğrenmede yararlanılan stratejileri bilmesi, seçmesi ve kullanabilmesidir. Öğrenciler hem kendi öğrenme özelliklerini tanıyarak hem de öğrenmede yararlanılan teknikleri bilip kullanarak öğrenmeyi öğrenebilirler ve etkili öğrenmeyi gerçekleştirebilirler (Özer, 1998).

Öğrencilerin öğrenme sürecinde etkin yer almaları için, bu sürece katılmaya istekli olmaları, yani güdülenmiş olmaları gerekir. Öğrencilerin öğrenmeye karşı olan isteksizliği, hedeflerin öğrenci düzeyine uygun olmasına, öğrenme-öğretme sürecinde kullanılan tekniklerin uygun ve yerinde olmasına rağmen, sürecin başarısızlıkla sonuçlanmasına yol açabilir. Yani güdülenme, öğrenme-öğretme sürecini etkileyen en önemli faktörlerden biridir (Kelecioğlu, 1992). Pek çok çalışmada (Pintrich ve Smith, 1993; Garcia ve Pintrich, 1996; Zimmerman ve Martinez-Pans, 1990; Pintrich ve De Groot, 1990) öğrencilerin güdülenme düzeylerinin ve kullandıkları öğrenme stratejilerinin yüksek düzeyde olmasının akademik başarıyı olumlu yönde etkilediği vurgulanmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin kullandıkları öğrenme stratejilerinin belirlenmesi ve güdülenme tür ve düzeylerinin incelenmesi, bu konuda öğrenci profilinin belirlenmesi araştırılması gereken önemli bir konudur.

Öğrencilerin güdülenme düzeyi ve uygun durumda, uygun olan öğrenme stratejilerini kullanabilmeleri, akademik yaşantıları boyunca başarılı olabilmelerinde anahtar rol oynamaktadır (Pintrich ve Smith Garcia ve McKeachie, 1993; Garcia ve Pintrich, 1996; Zimmerman ve Martinez-Pans, 1990; Pintrich ve De Groot, 1990).

Öğrenme stratejisi, bireyin kendi kendine öğrenmesini kolaylaştıran tekniklerin her biridir. Öğrenme stratejileriyle, öğrencinin bilgiyi işleyerek ve kalıcı biçimde öğrenmesini sağlamak amaçlanır. Bu nedenle öğrenme stratejileri, öğrencinin, öğretilecek yeni bilgiyi

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

seçme, düzenleme ve bütünleştirme biçimini etkilemesi beklenen davranış ve düşüncelerden oluşur (Weinstein ve Mayer, 1986). Öğrenme stratejileri öğrencinin kolay ve kalıcı öğrenmesini sağlamanın yanı sıra, öğrenmedeki verimliliğini artırır ve öğrencine bağımsız öğrenebilme niteliği kazandırır. Öğrenme stratejileri öğrencilerin öğrenmelerini yalnız bilişsel yönden değil, duyuşsal yönden de etkileme amacını taşır. Öğrenme stratejilerinin temel işlevi, öğrencilerin öğrenmelerini denetlemelerini ve yönlendirmelerini sağlamaktır. Öğrenciler, her öğrenme konusu ya da durumu için farklı öğrenme stratejileri kullanabilirler. Bu da öğrenme stratejilerinin çeşitlendirilebilir ve gerektiğinde değiştirilebilir nitelikte olduklarını gösterir. Değişik öğrenme stratejilerini kullanabilen ve yeni öğrenme stratejileri geliştirebilen öğrencilerin, kendi kendilerine ve etkili öğrenmeyi gerçekleştirebildikleri söylenebilir (Özer, 1998).

Güdülenme kişinin davranışlarının ve beklentilerinin bütünüdür. Güdülenmişlik, isteklerin sonucunda oluşan davranışları içermektedir. Güdülenmiş bir kişi bilgisini, inançlarını başarılı davranışlarla bütünleştirmiş bir kişidir. Güdü, beklentilere bağlı olmasına rağmen, kişinin kendi yeterliklerini algılamasını ve çaba kontrolünü de içermektedir (Stipek, 1998). Güdü, organizmayı belirli tepkilerde bulunmaya ve sonuç olarak bir şeyler öğrenmeye zorlamaktadır (Selçuk, 1999). Keller güdülenmeyi öğrencinin öğrenmeye istek duymasını sağlayan çabanın yönü ve içsel bir güç olarak açıklamıştır (Keller, 2000; Warren, 2000).

Eccles (1983) ve Pintrich (1988, 1989) ayrı ayrı yaptıkları araştırmalar sonucunda, öğrenme için hedeflerini uzman biçimde düzenleyen ve görevin önemi hakkında gerekli inanca sahip olan öğrencilerin daha çok metabilşsel stratejilerle öğrendiklerini, bilişsel stratejileri daha çok kullandıklarını ve çaba yönetmede daha etkili olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca güdülenme düzeyi yüksek olan öğrencilerin bilişsel stratejileri daha çok kullandıkları, metabilşlerinin daha yüksek olduğu ve görevlerini daha iyi yerine getirdikleri belirlenmiştir. Sınav kaygısının yüksek ya da düşük oluşunun başarı için uygun bilişsel stratejilerin kullanılmasıyla ilişkili olmadığı ortaya çıkarılmıştır (Akt: Pintrich ve De Groot, 1990).

Pintrich ve De Groot (1990), güdülenmenin ve kullanılan öğrenme stratejilerinin sınıf performansına etkisini araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre özyeterlik algısının ve sınav kaygısının performans üzerinde olumlu etkisi olduğu belirlenmiştir. Görev değerinin performans üzerinde doğrudan etkisi bulunmadığı fakat bilişsel stratejilerin kullanımında oldukça olumlu bir etkisi olduğu belirtilmiştir.

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Higgins (2000), kız ve erkek öğrencilerin başarılarına ve sınav kaygılarına metabilşsel stratejilerin öğretiminin etkisini belirlemeye çalışmıştır. Metabilşsel stratejilerin kullanımını, özyeterlik algısını ve sınav kaygısını belirlemek için GÖSÖ ölçeğini kullanmıştır. Sonuç olarak deney grubu başarı testinden kontrol grubuna göre daha yüksek puan elde etmiş, özyeterlik algıları daha yüksek çıkmış ve daha az sınav kaygısı yaşadıkları belirlenmiştir. Sonuçlara cinsiyet ve başarı açısından bakıldığında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Erkekler başarı testinden kızlara göre daha yüksek puan elde ederken kızlar daha çok metabilşsel stratejileri kullanmışlardır. Ayrıca kızların erkeklere göre daha fazla sınav kaygısı yaşadıkları belirlenmiştir.

Yapıcı ve Yapıcı'nın (2003) 231 ilköğretim öğretmenin görüşlerini alarak yaptıkları tarama türü çalışmanın sonuçlarına göre öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerle ilgili karşılaşılan en önemli ikinci sorun öğrencilerin güdülenmeleriyle ilgilidir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %39.4'ü bu konudaki görüşlerini “öğrencilerin güdülenmesi düşük, öğrencilerin güdülenme eksikliği var, ilgisizler” şeklinde belirtmişlerdir.

Pintrich, Smith, Garcia ve McKeachie (1993) üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen faktörleri bulmak ve bu değişkenleri kontrol altına alarak öğrencilerin akademik başarılarını artırmak amacıyla on yıl süren çalışmalar sonucunda bir model geliştirmişlerdir. Bu modelde öğrenme stratejileri, bilişsel, metabilşsel stratejiler ve kaynak yönetimi stratejileri bileşenleri, güdülenme ise değer, beklenti ve duyuşsal bileşenleri altında toplamıştır. Bu model kapsamında ele alınan yapı, öğrencilerin başarılı oldukları ve desteğe gereksinim duydukları noktaları açığa çıkarmaktadır. Bu ölçeğin Türkiye'deki 12-18 yaş öğrenciler için uyarlama çalışması yapılmıştır (Büyüköztürk, Akgün, Karadeniz, Kılıç, Demirel, 2007). Güdülenme boyutunda “Değer” ana bileşeninde yer alan; İçsel Hedef Düzenleme, Dışsal Hedef Düzenleme ve Görev Değeri, “Beklenti” ana bileşeninde yer alan; Öğrenme ve Performansla İlgili Özyeterlik Algısı ile Öğrenmeye İlişkin Kontrol İnancı ve “Duyuşsal” ana bileşende yer alan; Sınav Kaygısı faktörlerinden oluşmaktadır. Öğrenme stratejileri boyutunun “Bilişsel Stratejiler” ana bileşeninin altında yineleme, ayrıntılandırma, düzenleme ve eleştirel düşünme; “Metabilşsel Stratejiler” ana bileşeninin altında planlama, izleme ve düzenleme ve “Kaynak Yönetimi” ana bileşeninin altında ise zaman ve çalışma ortamı yönetimi, çaba yönetimi, akran işbirliği yönetimi ve yardım isteme faktörleri yer almaktadır. (Pintrich, Smith, Garcia ve McKeachie (1993). Tablo 1'de öğrenme stratejileri ve

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

güdülenme boyutlarının kuramsal alt yapısı verilmektedir.

Tablo 1. Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeği'nin (GÖSÖ) Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Boyutunun Kuramsal Alt Yapısı (Modeli)

GÜDÜLENME		ÖĞRENME STRATEJİLERİ	
Ana Bileşenler	Faktörler	Ana Bileşenler	Faktörler
Değer (Value)	•İçsel Hedef Düzenleme	Bilişsel Stratejiler	•Yineleme
	•Dışsal Hedef Düzenleme		•Düzenleme
	•Görev Değeri		•Ayrıntılandırma
Beklenti (Expectancy)	•Öz Yeterlik Algısı	Metabilişsel Stratejiler	•Eleştirel Düşünme
	•Öğrenme Kontrolü İnancı		•Planlama
Duyuşsal (Affective)	•Sınav Kaygısı	Kaynak Yönetimi	•İzleme
			•Düzenleme
			•Yardım Arama
			•Çaba Yönetimi
			•Akran İşbirliği
			•Zaman ve Çalışma Ortamı Yönetimi

Öğrenmenin önemli boyutları duyuşsal ve bilişsel alanların birlikte değerlendirilmesi öğrencilerin öğrenmeyi öğrenmelerine katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda öğrencilerin güdülenme profillerinin ve kullandıkları öğrenme stratejilerinin belirlenmesi önemli bir gerekliliktir. Öğrencilerin hangi sınıf düzeyinde ve derste hangi öğrenme stratejisini daha etkili kullandıklarının ve güdülenmelerinin ne düzeyde olduğunun aynı zamanda bunları etkileyen faktörlerin belirlenmesi ilköğretim ikinci kademe ve lise düzeyinde öğretimin niteliğinin artmasını sağlayacaktır.

Amaç

Bu araştırmada, ilköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin güdülenme düzeylerinin (içsel hedef düzenleme, dışsal hedef düzenleme, görev değeri, özyeterlik, sınav kaygısı) ve kullandıkları öğrenme stratejilerinin (yineleme, düzenleme, ayrıntılandırma, eleştirel düşünme, planlama, izleme, düzenleme, yardım arama, çaba yönetimi, akran işbirliği,

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

zaman ve çalışma ortamı yönetimi) okudukları sınıfın düzeyine ve aldıkları farklı derslere göre incelemek amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için şu sorulara yanıt aranmaktadır:

1. İlköğretim ikinci kademedeki okuyan öğrencilerin güdülenme ve öğrenme stratejileri faktörlerinin düzeyleri
 - a. Sınıf
 - b. Derslere göre
2. Lise öğrencilerinin güdülenme ve öğrenme stratejileri faktörlerinin düzeyleri
 - a. Sınıf
 - b. Derslere göre
3. İlköğretim ve lise ayrımı yapmaksızın tüm öğrencilerin güdülenme ve öğrenme stratejileri faktörlerinin düzeyleri sınıflara göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli ve Örneklem

Tarama modelinde yürütülen araştırmanın çalışma grubu Ankara ili merkez ilçelerinden uygulama izni alınan üç ilköğretim okulu ve üç lisedeki 12-18 yaş arası öğrencilerden oluşmaktadır. Bu kapsamda toplam 1150 öğrenciye form uygulanmıştır. Öğrencilerinin tamamı devlet okullarında okumaktadır. Eksik ya da hatalı doldurulan formlar ve μ 3.0 z-değerleri dışında kalan uç değerlere sahip denekler çıkartıldığında güdülenme boyutu için 792, öğrenme stratejileri boyutu için ise 1110 öğrenciye ait bir veri setine ulaşılmıştır. Güdülenme boyutunda veri setinde yer alan öğrencilerin %47.2'si (n=372) kız, %52.8'i (n=416) erkektir. Öğrencilerden 4'ü cinsiyete ilişkin soruyu cevaplamamıştır. Öğrencilerin %61.5'i (n=487) ilköğretim, %38.5'i (n=305) lisede okumaktadır. Lise öğrencilerinin %19.02'si (n=58) düz lise, %47.54'ü (n=145) fen lisesi, %33.44'ü (n=102) ise anadolu lisesinde okumaktadır. Öğrenme stratejileri boyutunda ise veri setinde yer alan öğrencilerin %46'sı (n=507) kız, %54'ü (n=596) erkektir. Öğrencilerden 7'si cinsiyete ilişkin soruyu cevaplamamıştır. Öğrencilerin %54.3'ü (n=603) ilköğretim, %45.7'si (n=507) lisede okumaktadır. Lise öğrencilerinin %20.71'i (n=105) düz lise, %48.92'si (n=248) fen lisesi, %30.37'si (n=154) ise anadolu lisesinde okumaktadır.

Farklı sınıflarda okuyan öğrencilerin uygulama yapılan derslere göre dağılımları her iki temel ölçek için ayrı ayrı Tablo 2'de verilmiştir. Tablo 2'de verilen sayılar, hem sınıf hem

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

ders bilgisi bulunan katılımcıları içermektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin Sınıf ve Derse Göre Dağılımı

Boyutlar	Sınıf	Matematik	Fen	Türkçe	Sosyal	Toplam	
GÜDÜLENME	6	N	39	48	33	46	166
		%	18.4	25.5	21.2	22.8	21.90
	7	N	34	15	38	48	135
		%	16.0	8.0	24.4	23.8	17.81
	8	N	46	41	49	45	181
		%	21.7	21.8	31.4	22.3	23.88
	9	N	27	37	19	29	112
		%	12.7	19.7	12.2	14.4	14.78
	10	N	14	27	11	25	77
		%	6.6	14.4	7.1	12.4	10.16
	11	N	52	20	6	9	87
		%	24.5	10.6	3.8	4.5	11.48
	Toplam	N	212	188	156	202	758
		%	27.97	24.80	20.58	26.65	100
ÖĞRENME STRATEJİLERİ	6	N	43	59	32	54	188
		%	22.9	31.4	17.0	28.7	100
	7	N	53	24	50	58	185
		%	28.6	13.0	27.0	31.4	100
	8	N	57	46	64	60	227
		%	25.1	20.3	28.2	26.4	100
	9	N	45	43	45	49	182
		%	24.7	23.6	24.7	26.9	100
	10	N	15	42	26	36	119
		%	12.6	35.3	21.8	30.3	100
	11	N	100	32	18	18	168
		%	59.5	19.0	10.7	10.7	100
	Toplam	N	313	246	235	275	1069
		%	29.3	23.0	22.0	25.7	100

Güdülenme ölçeği için uygulama yapılan öğrencilerin %21.1'i altıncı, %17.2'si yedinci, %23'ü sekizinci, %17.9'u dokuzuncu, %9.8'i onuncu ve %11.1'i onbirinci sınıfta okumaktadırlar. Öğrencilerin %27.8'i matematik, %24.9'u fen, %26.7'si sosyal ve %20.6'sı Türkçe dersine göre soruları yanıtlamışlardır. Öğrenme stratejileri ölçeği için öğrencilerin %17'si altıncı, %16.7'si yedinci, %20.6'sı sekizinci, %19.7'si dokuzuncu, %10.8'i onuncu ve %15.2'si onbirinci sınıfta okumaktadırlar. Dört öğrenci okuduğu sınıfı belirtmemiştir. Öğrencilerin %29.3'ü matematik, %23'ü fen, %25.9'u sosyal ve %21.9'i Türkçe dersi ile

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

ilgili olarak soruları yanıtlamışlardır. Öğrencilerin 37'si ise devam ettikleri eğitim programına ilişkin soruyu cevapsız bırakmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeği (GÖSÖ) kullanılmıştır. Bu araç ilk kez Pintrich, Smith, Garcia ve McKeachie (1991) tarafından üniversite öğrencilerin güdülenme ve öğrenme stratejilerini belirlemek üzere geliştirilmiştir. 12-18 yaş öğrencileri için Büyüköztürk, Akgün, Karadeniz, Kılıç Çakmak ve Demirel (2007) tarafından uyarlanmıştır. Ölçeğin uyarlama çalışmasının yapılması için gerekli izin Paul Pintrich'ten elektronik posta yoluyla alınmıştır. GÖSÖ, 31 maddeden oluşan Güdülenme ve 50 maddeden oluşan Öğrenme Stratejileri ölçeklerinden oluşmaktadır.

GÖSÖ'nün 12 -18 yaş öğrencileri için gerçekleştirilen uyarlama çalışmasında ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ve düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarına bakılmıştır.

Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, her iki ölçek için tanımlanan faktöryel modellerin verilerle genel olarak uyumlu olduğunu göstermiştir. Yine madde faktör yükleri ve madde-toplam korelasyonlarının anlamlı olduğu bulunmuştur. Cronbach Alfa değeri güdülenme ölçeğinde "öğrenmeye ilişkin kontrol inancı" faktörü için 0.26 olup, diğer faktörler için 0.54 ile 0.72 arasında değişmektedir. Aynı değerler öğrenme stratejileri ölçeğinde 0.51 ile 0.83 arasında değişmektedir.

Verilerin Analizi

İlköğretim ikinci kademe ve liselerde okuyan öğrenciler için ayrı ayrı olmak üzere ölçek puanları üzerinde sınıf ile dersin temel ve ortak etkilerinin anlamlı olup olmadığı, bağımsız örneklemeler için iki faktörlü ANOVA kullanılarak incelenmiştir. Ek olarak öğrencilerin ölçek puanlarının toplamda sınıfa (6-11) göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklemeler için tek faktörlü ANOVA kullanılarak incelenmiştir. Anlamlı çıkan temel etki testleri için ikili gruplar arası farkların incelenmesinde Fischer LSD testi kullanılmıştır. Analizler, düşük iç tutarlılık katsayısına sahip güdülenme ölçeğinde yer alan öğrenme kontrol inancı dışında kalan faktörler üzerinden yapılmıştır.

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Bulgular ve Yorum

Bulgular güdülenme ve öğrenme stratejileri boyutları için ayrı ayrı verilmiştir.

Güdülenme

Bu bölümde öncelikle ilköğretim ikinci kademe düzeyinde, ikinci olarak lise düzeyinde son olarak ise altıncı sınıftan onbirinci sınıfa kadar tüm sınıfları kapsayacak şekilde verilmiştir.

İlköğretim öğrencilerine ilişkin bulgular ve yorumlar

İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin güdülenme düzeyleri içsel hedef düzenleme, görev değeri ve özyeterlik algısı faktörleri açısından anlamlı farklılıklar göstermektedir (bkz. Tablo 3). Öğrencilerin içsel hedef düzenleme puan ortalamaları sınıf temel etkisine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır [$F=3.04$, $p<0.05$]. Bu farkın kaynağı incelendiğinde altıncı sınıfta okuyan öğrencilerin içsel hedef düzenleme puanı ortalamalarının ($\bar{x}=6.07$), sekizinci sınıfta okuyanlara göre ($\bar{x}=5.84$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu öğrencilerin içsel güdülenme düzeylerinin altıncı sınıfta sekizinci sınıfa göre daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin görev değeri düzeyleri hem sınıf [$F=6.34$, $p<0.05$] hem de ders [$F=2.73$, $p<0.05$] temel etkileri açısından anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farkların kaynağı incelendiğinde içsel hedef düzenleme faktöründe olduğu gibi altıncı sınıfta okuyan öğrencilerin görev değeri puanı ortalamalarının ($\bar{x}=6.29$), sekizinci sınıfta okuyanlara göre ($\bar{x}=6.01$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu altıncı sınıftaki öğrencilerin derslerle ilgili öğrenme görevlerine daha çok değer verdikleri şeklinde yorumlanabilir. Dersler açısından farklılığın kaynağı incelendiğinde ise öğrencilerin Türkçe dersine yönelik görev değeri puanlarının ($\bar{x}=6.00$) hem matematik ($\bar{x}=6.22$) hem de fen ve teknoloji ($\bar{x}=6.30$) puanlarına göre anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmektedir. Bunun dışında öğrencilerin sosyal derslere yönelik görev değeri puanları da ($\bar{x}=6.08$) fen ve teknoloji dersine göre ($\bar{x}=6.30$) anlamlı olarak daha düşüktür. Bu bulgular ilköğretimdeki öğrencilerin fen ve matematik derslerine yönelik öğrenme görevlerine verdikleri değer Türkçe dersine göre ve fen dersine yönelik görev değerlerinin de sosyal derslerine göre daha yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Bunun olası nedeni sayısal derslerin daha somut

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

öğrenme görevleri (deney, proje vb.) içermesi nedeniyle öğrencilerin bu derslerdeki öğrenme görevleriyle ilgili daha çok farkındalık sahibi olmaları ya da bu derslerin görece zor gelmesi nedeniyle öğrenme görevlerine daha çok önem vermeleri olabilir.

Özyeterlik algısı açısından öğrencilerin sınıf temel etkisine göre puanları anlamlı olarak farklılaşmaktadır [F=5.10, p<0.05]. Bu farkın kaynağı incelendiğinde altıncı sınıfla (\bar{x} =6.06), yedinci (\bar{x} =5.81) ve altıncı sınıfla sekizinci sınıf (\bar{x} =5.88) arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Bu bulgu öğrencilerin özyeterlik algılarının altıncı sınıfta yedinci ve sekizinci sınıflara göre daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgular birlikte dikkate alındığında altıncı sınıftaki öğrencilerin anlamlı farklılık gösteren güdülenme faktörleriyle ilgili genel durumunun sekizinci sınıftaki öğrencilere göre daha iyi olduğu görülmektedir. Anlamlılık düzeylerinin sınır değere yakın olması ve analizlere ilişkin etki değerlerinin 0.013 ile 0.026 arasında değişmesi dikkate alındığı zaman bu farklılıkların çok büyük farklılıklar olmadığı söylenebilir. Bununla birlikte eğitim sisteminin öğrencilerin bilişsel alan dışında duyuşsal alanda da kendilerini geliştirmelerine olanak sağlaması gerektiği dikkate alındığında sınıf düzeyi arttıkça görülen daha düşük puanların nedeni ileride yapılacak araştırmalarla ortaya konmalıdır.

Tablo 3. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sınıf ve Ders Düzeyine göre Betimsel Bulguları ve ANOVA Sonuçları

	Ders	DEĞER						DUYUŞSAL		BEKLENTİ	
		İçsel Hedef Düzenleme		Dışsal Hedef Düzenleme		Görev Değeri		Sınav Kaygısı		Özyeterlik Algısı	
		\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	SS	\bar{x}
6. Sınıf	Matematik	6.08	0.64	4.99	1.32	6.30	0.62	3.54	1.25	5.93	0.79
	Fen	6.18	0.66	5.59	1.28	6.38	0.64	3.32	1.29	6.15	0.76
	Türkçe	6.05	0.88	5.33	1.53	6.38	0.83	3.81	0.99	6.17	0.69
	Sosyal	5.95	1.01	4.52	1.75	6.13	0.83	3.70	1.14	6.06	0.76
	Toplam	6.07	0.81	5.10	1.53	6.29	0.73	3.58	1.19	6.08	0.75
7. Sınıf	Matematik	5.82	1.09	5.46	1.45	6.29	0.64	3.73	1.35	5.81	1.00
	Fen	5.88	0.81	5.24	1.31	6.15	0.78	3.25	1.23	5.60	1.16
	Türkçe	5.75	0.85	5.14	1.32	5.91	0.89	3.12	1.14	5.85	0.79
	Sosyal	6.19	0.61	5.17	1.35	6.19	0.67	3.48	1.08	5.84	0.81
	Toplam	5.94	0.86	5.24	1.35	6.13	0.75	3.42	1.19	5.81	0.89

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Tablo 3. Devamı İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sınıf ve Ders Düzeyine göre Betimsel Bulguları ve ANOVA Sonuçları

	DEĞER						DUYUŞSAL		BEKLENTİ		
	İçsel Hedef Düzenleme		Dışsal Hedef Düzenleme		Görev Değeri		Sınav Kaygısı		Özyeterlik Algısı		
	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	SS	\bar{x}	
<i>Ders</i>											
8. Sınıf	Matematik	5.72	0.96	5.50	1.29	6.10	0.60	3.36	1.26	5.76	0.91
	Fen	5.88	0.95	5.25	1.40	6.26	0.66	3.49	1.28	5.82	0.82
	Türkçe	5.78	0.77	5.39	1.19	5.82	0.72	3.51	1.18	5.96	0.63
	Sosyal	5.99	0.78	5.07	1.64	5.90	0.74	3.88	1.35	5.97	0.83
	Toplam	5.84	0.87	5.31	1.38	6.01	0.70	3.56	1.27	5.88	0.80
Toplam	Matematik	5.87	0.92	5.32	1.36	6.22	0.62	3.53	1.28	5.83	0.90
	Fen	6.02	0.81	5.41	1.33	6.30	0.67	3.38	1.27	5.94	0.87
	Türkçe	5.84	0.83	5.30	1.32	6.00	0.83	3.47	1.14	5.98	0.70
	Sosyal	6.05	0.82	4.92	1.60	6.08	0.75	3.68	1.20	5.96	0.80
	Toplam	5.95	0.85	5.22	1.43	6.14	0.73	3.53	1.22	5.93	0.82
ANOVA	<i>Faktör</i>	F	p	F	p	F	p	F	p	F	p
	Sınıf	3.04	0.04	0.87	0.42	6.34	0.00	0.94	0.39	5.10	0.01
	Ders	1.39	0.25	2.61	0.05	2.73	0.04	1.41	0.24	1.00	0.39
	SınıfxDers	1.13	0.34	1.50	0.18	1.45	0.19	1.40	0.22	0.44	0.85
	Farklılığın Kaynağı	6>8		-		6>8	T<M, T<F, S<F			6>7 6>8	

Lise öğrencilerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Lisede okuyan öğrencilerin güdülenme düzeyleri içsel hedef düzenleme, dışsal hedef düzenleme, görev değeri, sınav kaygısı ve özyeterlik algısı değişkenleri açısından anlamlı farklılık göstermektedir (bkz. Tablo 4). Öğrencilerin içsel hedef düzenleme puanları dersin temel etkisi [$F=5.80$, $p<0.05$] ile sınıf ve dersin ortak etkisi [$F=3.30$, $p<0.05$] açısından anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılığın kaynağı incelendiğinde öğrencilerin Türkçe dersine yönelik içsel güdülenme puan ortalamalarının ($\bar{x}=4.72$), matematik ($\bar{x}=5.49$), fen dersleri ($\bar{x}=5.23$) ve sosyal derslere ($\bar{x}=5.27$) göre anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmektedir. Bu bulgu öğrencilerin Türkçe dersine diğer derslere göre daha az içsel güdüledikleri şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin dışsal hedef düzenleme puanları sınıf temel etkisi açısından anlamlı farklılık göstermektedir [$F=3.64$, $p<0.05$]. Bu farklılığın kaynağı incelendiğinde onuncu sınıf

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

öğrencilerinin dışsal hedef düzenleme puanlarının ($\bar{x}=5.26$), hem dokuzuncu ($\bar{x}=4.93$) hem de onbirinci ($\bar{x}=4.66$) sınıftaki öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu öğrencilerin dışsal güdülenme açısından kendilerini dokuzuncu sınıfta düşük, onuncu sınıfta yüksek, onbirinci, sınıfta ise yeniden düşük düzeyde gördüklerini göstermektedir.

Görev değeri açısından analiz sonuçlarına bakıldığında hem sınıf [$F=5.22$, $p<0.05$] ve dersin [$F=6.23$, $p<0.05$] temel etkileri hem de sınıf-ders ortak etkisi [$F=3.26$, $p<0.05$] açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Sınıf temel etkisi açısından farkın kaynağı incelendiğinde onuncu sınıftaki öğrencilerin görev değeri puanı ortalamalarının ($\bar{x}=5.26$) -dışsal hedef düzenleme bulgularındaki durumun tersine- hem dokuzuncu sınıftaki öğrencilerin ($\bar{x}=5.61$) hem de onbirinci sınıftaki öğrencilerin ($\bar{x}=5.76$) ortalamalarından anlamlı olarak düşük olduğu görülmektedir. Bu bulgu bir önceki analiz sonucu ile birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin görev değeri puanlarının dokuzuncu sınıftan onbirinci sınıfa doğru onuncu sınıfta düşecek şekilde dalgalandığı, dışsal hedef düzenleme puanlarının ise tam tersi şekilde dalgalandığı görülmektedir. Bu durum öğrencilerin öğrenme görevine verdikleri değerle dışsal kaynaklardan etkilenecek güdülenmesi arasında ters yönde bir ilişki olabileceği düşüncesini uyandırmaktadır. Kuramsal açıdan görev değeri pozitif güdüsel faktör olarak adlandırılırken dışsal hedef düzenlemenin öğrenci başarısı üzerindeki devam edebilir/kalıcı etkisi tartışmalıdır (Pintrich ve Smith Garcia ve McKeachie, 1993). İleride bu iki değişkenin ilişkisi ve akademik başarıyla etkisiyle ilgili araştırmalar yapılabilir. Ders temel etkisi açısından farkın kaynağı incelendiğinde öğrencilerin Türkçe dersleriyle ilgili görev değeri puanlarının ($\bar{x}=5.01$), Matematik ($\bar{x}=5.83$), fen dersleri ($\bar{x}=5.58$) ve sosyal derslerinden ($\bar{x}=5.45$) anlamlı olarak düşük olduğu görülmektedir. Bunların dışında öğrencilerin sosyal derslere yönelik görev değeri puan ortalamaları matematik dersine yönelik puan ortalamasından da anlamlı olarak düşüktür. Bu bulgular, ilköğretim öğrencilerinin bulgularıyla benzerdir ve bu durumun olası nedenleri benzer biçimde sayısal derslerin daha somut öğrenme görevleri (deney, proje vb.) içermesi nedeniyle öğrencilerin bu derslerdeki öğrenme görevleriyle ilgili daha çok farkındalık sahibi olmaları ya da bu derslerin görece zor gelmesi nedeniyle öğrenme görevlerine daha çok önem vermeleri olarak açıklanabilir. Bu konuda öğrenci görüşlerinin de alınacağı araştırmalar yapılmalıdır.

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Öğrencilerin ders temel etkisine göre sınav kaygısı puan ortalamaları anlamlı farklılık göstermektedir [F=6.38, p<0.05]. Bu farklılığın kaynağı incelendiğinde onuncu sınıftaki öğrencilerin sınav kaygısı puanı ortalamalarının (\bar{x} =3.74) hem dokuzuncu sınıftaki öğrencilerin (\bar{x} =4.35) hem de onbirinci sınıftaki öğrencilerin (\bar{x} =4.21) ortalamalarından anlamlı olarak düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sınav kaygısına yönelik verdikleri yanıtlar ters kodlandığı için yüksek puan olumlu durumu göstermektedir. Yani dokuzuncu ve onbirinci sınıftaki öğrencilerin okulda gördükleri derslere yönelik sınav kaygıları onuncu sınıfa göre daha düşüktür. Bu bulgunun nedeni liseye yeni başlayan ve üniversite sınavına girecek olan öğrencilerin liseye ve üniversiteye giriş sınavlarına odaklanmaları, onuncu sınıftaki öğrencilerin ise okul derslerinin sınavlarına yönelik daha fazla kaygı duymaları olabilir.

Öğrencilerin öğrenmeye yönelik özyeterlik algısı puanları sınıf temel etkisine göre anlamlı farklılık göstermektedir [F=5.82, p<0.05]. Bu farklılığın kaynağı incelendiğinde hem görev değeri hem de sınav kaygısındaki duruma benzer bulgularla karşılaşılmıştır. Onuncu sınıftaki öğrencilerin öğrenmeye yönelik özyeterlik algısı puanı ortalamalarının (\bar{x} =5.49) hem dokuzuncu sınıftaki öğrencilerin (\bar{x} =5.78) hem de onbirinci sınıftaki öğrencilerin (\bar{x} =5.78) ortalamalarından anlamlı olarak düşük olduğu görülmektedir. Yani dokuzuncu ve onbirinci sınıftaki öğrencilerin öğrenmeye yönelik özyeterlik algıları onuncu sınıftaki öğrencilere göre daha yüksektir. Bu bulgunun olası nedeni lise derslerinin zorluk/kolaylık, öğrencilerin yeteneklerine uygunluk açısından dağılımı ya da öğrencilerin dokuzuncu sınıfta liseye yeni başlamaları ya da onbirinci sınıfta yeterliklerinin gelişmiş olması olabilir.

Bu bulgular birlikte dikkate alındığında öğrencilerin güdülenme puanlarının artan sınıf düzeyine göre dalgalanma gösterdiği görülmektedir. Anlamlı farklılıklara ilişkin etki değerleri 0.03 ile 0.07 arasında değişmektedir. Bu bulguların yorumlanabilmesi için öğrenci görüşlerinin de alınacağı araştırmalara gereksinim duyulmaktadır.

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Tablo 4. Lise Öğrencilerinin Sınıf ve Ders Düzeyine Göre Betimsel Bulguları ve ANOVA Sonuçları

	DEĞER						DUYUŞSAL		BEKLENTİ	
	İçsel Hedef Düzenleme		Dışsal Hedef Düzenleme		Görev Değeri		Sınav Kaygısı		Özyeterlik Algısı	
<i>Ders</i>	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	\bar{x}	\bar{x}	SS	\bar{x}
9. Sınıf										
Matematik	5.42	0.87	4.90	1.46	6.05	0.84	4.64	1.17	6.03	0.60
Fen	5.47	0.79	4.28	1.37	5.79	0.72	4.11	1.20	5.74	0.70
Türkçe	4.95	0.86	5.00	1.07	5.30	0.99	4.17	1.25	5.68	0.80
Sosyal	4.87	0.86	4.93	0.99	5.16	0.93	4.48	1.47	5.65	0.92
Toplam	5.21	0.87	4.72	1.28	5.61	0.91	4.35	1.28	5.78	0.77
10. Sınıf										
Matematik	5.09	0.77	5.21	1.01	5.19	0.70	3.84	1.28	5.51	0.83
Fen	4.86	0.86	4.90	1.20	5.24	0.94	3.86	1.26	5.42	0.68
Türkçe	4.48	0.95	5.06	0.79	4.62	1.08	3.80	1.23	5.42	0.80
Sosyal	5.41	1.11	5.75	1.16	5.62	0.85	3.52	1.13	5.59	0.78
Toplam	5.03	0.98	5.26	1.14	5.26	0.94	3.74	1.21	5.49	0.75
11. Sınıf										
Matematik	5.64	1.02	4.69	1.23	5.89	0.80	4.05	1.19	5.71	0.73
Fen	5.30	1.27	4.55	1.54	5.65	1.08	4.10	0.95	5.58	0.70
Türkçe	4.46	0.77	4.89	0.58	4.80	0.42	4.70	1.30	6.13	0.96
Sosyal	6.17	0.60	4.63	1.27	5.92	0.40	5.09	1.50	6.40	0.55
Toplam	5.54	1.09	4.66	1.27	5.76	0.86	4.21	1.21	5.78	0.75
Toplam										
Matematik	5.49	0.95	4.83	1.28	5.83	0.84	4.19	1.22	5.77	0.73
Fen	5.23	0.97	4.54	1.37	5.58	0.91	4.03	1.16	5.60	0.70
Türkçe	4.72	0.88	5.00	0.90	5.01	0.98	4.15	1.25	5.68	0.84
Sosyal	5.27	1.03	5.21	1.17	5.45	0.88	4.19	1.45	5.73	0.86
Toplam	5.26	0.99	4.85	1.26	5.56	0.92	4.14	1.26	5.70	0.76
<i>Faktör</i>	F	p	F	p	F	p	F	p	F	p
Sınıf	2.96	0.05	3.64	0.03	5.22	0.01	6.38	0.00	5.82	0.00
Ders	5.80	0.00	2.21	0.09	6.23	0.00	0.79	0.50	1.69	0.17
SınıfxDers	3.30	0.00	0.64	0.70	3.26	0.00	1.74	0.11	2.11	0.05
ANOVA	T<M, T<F,T <S		10> 9,10 >11		10< 9,10 <11		T<M, T<F, T<S, M>S		10< 9,10 <11	

6-11. sınıf düzeylerine ilişkin bulgular ve yorum

Altıncı sınıftan onbirinci sınıfa öğrencilerin güdülenme düzeyleri, derslerin ilköğretim ve lisede farklılık göstermesi nedeniyle sadece sınıf faktörü açısından incelenmiştir. ANOVA sonuçlarına göre bütün güdülenme boyutları sınıf düzeyi açısından anlamlı bir farklılık

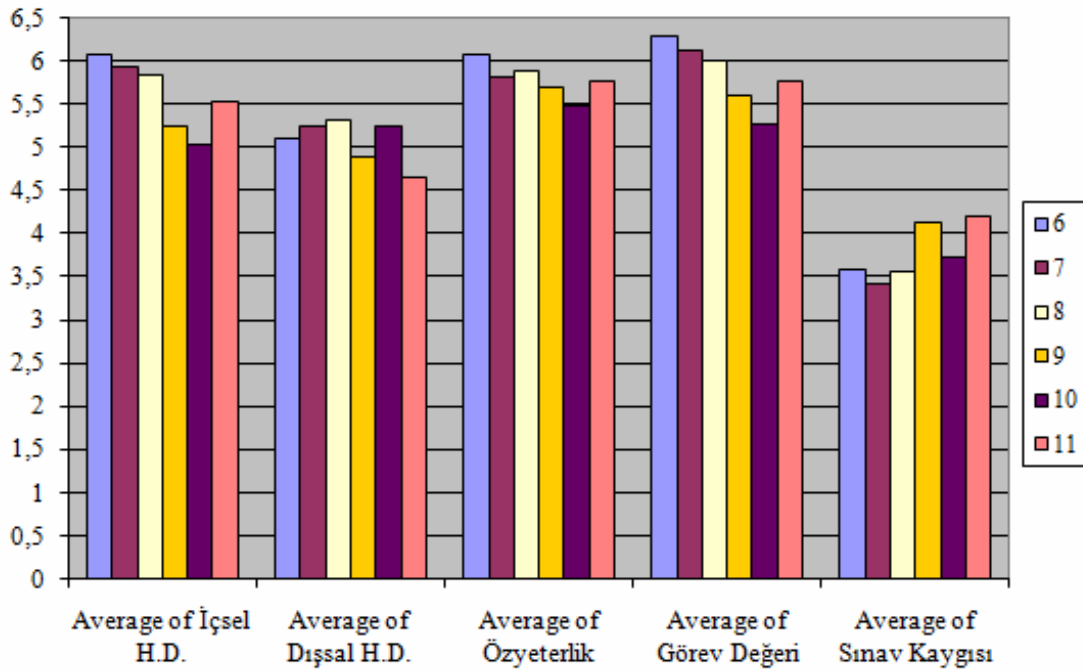
Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

göstermektedir (bkz Tablo 5). Öğrencilerin altıncı sınıftan onbirinci sınıfa ANOVA (F) değerleri 3.90 ile 25.51 arasında değişmektedir ve bütün sonuçlar $p < 0.01$ düzeyinde anlamlıdır (bkz. Tablo 5). Bu farklılıkların kaynağı incelendiğinde (ortalama değerler için bkz Tablo 5) içsel hedef düzenleme, görev değeri ve özyeterlik algısı faktörlerinde onbirinci sınıfın puan ortalamalarının onuncu sınıfın puan ortalamalarından yüksek olmasının dışında genel olarak sınıf düzeyinin yükselmesiyle birlikte güdülenme düzeylerinin düştüğü görülmektedir (bkz. Şekil 1). Bu bulgu genel olarak eğitim sistemi içerisinde öğrencilerin güdüsel faktörler açısından gelişme gösteremedikleri hatta bazı faktörler açısından gerileme gösterdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5. Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Betimsel Bulguları ve ANOVA Sonuçları

		DEĞER				DUYUŞSAL		BEKLENTİ			
		İçsel Hedef Düzenleme		Dışsal Hedef Düzenleme		Görev Değeri		Sınav Kaygısı		Özyeterlik Algısı	
		\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	\bar{X}	SS	\bar{X}
Sınıf	6	6.07	0.81	5.10	1.53	6.29	0.73	3.58	1.19	6.08	0.75
	7	5.94	0.86	5.24	1.35	6.13	0.75	3.42	1.19	5.81	0.89
	8	5.84	0.87	5.31	1.38	6.01	0.70	3.56	1.27	5.88	0.80
	9	5.25	0.89	4.88	1.27	5.60	0.88	4.13	1.36	5.69	0.76
	10	5.03	0.98	5.26	1.14	5.26	0.94	3.74	1.21	5.49	0.75
	11	5.54	1.09	4.66	1.27	5.76	0.86	4.21	1.21	5.78	0.75
Toplam		5.68	0.96	5.10	1.37	5.92	0.85	3.73	1.27	5.83	0.80
		F	p	F	p	F	p	F	p	F	p
Sınıf		24.83	0.00	3.90	0.00	25.51	0.00	8.48	0.00	7.27	0.00
ANOVA	Farklılığın Kaynağı	6>8,	8>9,		11<6,	6>8,	7>11,	6>9,		6>7,	7>10,
		6>9,	8>10,	7>9,	11<7,	6>9,	8>9,	6>11,		6>8,	8>9,
		6>10,	8>11,	8>9	11<8,	6>10,	8>10,	7>9,	9>10,	6>9,	8>10,
		6>11,	9>11,		11<10	6>11,	8>11,	7>11,	10<11	6>10,	8>10,
		7>9	10<11			7>9,	9>11,	8>9,		6>10,	10<11
					7>10	10<11	8>11		6>11		

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Şekil 1. Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Faktör Puanlarının Ortalamaları

Öğrenme Stratejileri

Bu bölümde öncelikle ilköğretim ikinci kademe düzeyinde, ikinci olarak lise düzeyinde son olarak ise altıncı sınıftan onbirinci sınıfa kadar tüm sınıfları kapsayacak şekilde verilmiştir.

İlköğretim öğrencilerine ilişkin bulgular ve yorumlar

İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin faktör puanları sınıf, ders ve sınıf ve dersin ortak etkisine göre incelenmiştir. Analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 6'da verilmektedir.

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin faktör puanları sınıf düzeyine göre incelendiğinde 6. sınıf öğrencilerinin düzenleme ($\bar{x}=5.03$) ve yineleme ($\bar{x}=5.26$) puan ortalamalarının, 8. sınıf öğrencilerinin düzenleme ($\bar{x}=4.60$) ve yineleme ($\bar{x}=4.98$) puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir [$F=5.12$, $p<0.01$; $F=2.91$, $p<0.01$].

Ayrıntılandırma, eleştirel düşünme, metabilişsel stratejiler, zaman ve çalışma ortamı, çaba yönetimi, akran işbirliği ve yardım arama faktörlerinde ise 6. sınıf öğrencilerinin ortalama faktör puanları 7. ve 8. sınıf ortalama faktör puanlarından anlamlı olarak daha yüksektir.

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Aynı puanlar ders düzeyinde incelendiğinde ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin ortalama faktör puanlarının derse göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Aynı puanların sınıf ve dersin ortak etkisine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde ise yalnızca düzenleme faktöründe anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Ancak burada yalnızca temel etkiler yorumlanmıştır.

Lise öğrencilerine ilişkin bulgular ve yorum

Lise öğrencilerinin faktör puanları sınıf, ders ve sınıf ve dersin ortak etkisine göre incelenmiş, sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir. Tablo 7’de ANOVA sonuçlarına ilişkin bulgular incelendiğinde Öğrencilerin faktör puanları sınıf düzeyine göre incelendiğinde ortalama faktör puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Aynı puanlar ders düzeyinde incelendiğinde lise öğrencilerinin ortalama faktör puanlarının düzenleme, metabilşsel stratejiler, zaman ve çalışma ortamı, yineleme ve ayrıntılandırma faktörlerinde anlamlı farklılık gösterdiği dikkati çekmektedir. Farklılığın yaratan derslerin hangileri olduğu incelendiğinde, Düzenleme faktöründe; fen dersi ortalama puanlarının ($\bar{x}=4.62$) matematik ($\bar{x}=4.05$) ve Türk dili edebiyatı ($\bar{x}=3.88$) derslerinden daha yüksek olduğu görülmektedir [$F=5.80$, $p<0.01$]. Metabilşsel stratejiler faktöründe ise Türk dili edebiyatı dersi ortalama puanlarının ($\bar{x}=4.17$), fen ($\bar{x}=4.75$) ve sosyal ($\bar{x}=4.64$) derslerdekenden daha düşük olduğu tespit edilmiştir [$F=4.27$, $p<0.05$]. Zaman ve çalışma ortamı faktöründe; Türk dili ve edebiyatı ders puan ortalamasının ($\bar{x}=4.32$), matematik ($\bar{x}=4.80$) ve fen ($\bar{x}=5.01$) derslerinden daha düşük olduğu görülmektedir [$F=4.38$, $p<0.05$]. Yineleme faktöründeki durum ise; matematik ($\bar{x}=3.87$) ve Türk dili edebiyatı ($\bar{x}=3.90$) dersinin ortalama puanları Fen ($\bar{x}=4.37$) ve sosyal ($\bar{x}=4.42$) derslerden daha düşüktür [$F=3.45$, $p<0.05$]. Ayrıntılandırma faktöründeki durum ise, Türk dili ve edebiyatı ($\bar{x}=4.03$) dersinin ortalama puanının matematik ($\bar{x}=4.41$), fen ($\bar{x}=4.61$) ve sosyal ($\bar{x}=4.65$) derslerdekenden daha düşük olduğu görülmektedir [$F=3.20$, $p<0.05$]. Yardım arama faktöründe ise, Türk dili ve edebiyatı ($\bar{x}=4.07$) ve sosyal ($\bar{x}=4.12$) derslerin ortalama puanları matematik ($\bar{x}=4.60$) dersine göre daha düşüktür [$F=6.30$, $p<0.05$].

Aynı puanların sınıf ve dersin ortak etkisine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde ise düzenleme, metabilşsel stratejiler, zaman ve çalışma ortamı, yineleme, ayrıntılandırma ve yardım arama faktörlerinde anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Ancak burada yalnızca temel etkiler dikkate alınmıştır.

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Tablo 6. İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Sınıf ve Ders Düzeyine göre Dağılımı ve Analiz Sonuçları

		BİLİŞSEL				METABİLİŞSEL				KAYNAK YÖNETİMİ									
		Düzenleme		Yineleme		Ayrıntılandırma		Eleştirel Düşünme		Metabilişsel		Zaman ve Çalışma Ortamı		Çaba Yönetimi		Akran İşbirliği		Yardım Arama	
		\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS
6. Sınıf	Matematik	4.91	1.23	5.24	1.15	5.62	1.06	5.44	1.03	5.58	0.82	6.11	0.89	5.16	1.39	4.34	1.21	4.98	1.59
	Fen	4.86	1.47	5.20	1.41	5.46	1.20	5.48	1.24	5.54	0.93	5.86	1.14	5.44	1.17	4.78	1.44	5.18	1.51
	Türkçe	5.26	1.26	5.63	1.17	5.54	1.01	5.46	1.23	5.67	0.95	6.15	0.87	5.13	1.04	4.38	1.25	5.15	1.21
	Sosyal	5.19	1.43	5.13	1.36	5.50	1.03	5.56	1.05	5.62	0.86	6.14	0.84	5.34	1.24	4.62	1.41	5.18	1.45
	Toplam	5.03	1.37	5.26	1.30	5.52	1.08	5.49	1.13	5.59	0.89	6.05	0.96	5.30	1.22	4.57	1.35	5.13	1.46
7. Sınıf	Matematik	5.16	1.12	5.27	1.23	5.45	1.04	5.25	1.19	5.44	0.85	5.55	1.12	4.79	1.32	4.18	1.40	5.22	1.32
	Fen	4.83	1.41	5.04	0.96	4.87	1.19	4.96	1.43	5.19	0.68	5.41	1.00	4.79	1.20	4.10	1.77	4.18	1.63
	Türkçe	4.45	1.16	4.89	1.38	4.96	1.51	5.08	1.16	4.87	1.21	5.18	1.31	4.50	1.28	3.57	1.26	4.53	1.56
	Sosyal	4.83	1.17	5.08	1.18	5.43	0.89	5.34	0.91	5.32	0.74	5.71	0.95	5.14	1.21	3.89	1.61	4.59	1.58
	Toplam	4.82	1.21	5.08	1.22	5.24	1.18	5.19	1.13	5.21	0.93	5.49	1.12	4.82	1.27	3.91	1.49	4.70	1.54
8. Sınıf	Matematik	4.39	1.34	4.77	1.54	4.99	1.23	4.85	1.35	4.91	1.20	5.46	1.22	4.86	1.53	3.78	1.61	4.76	1.44
	Fen	4.95	1.46	5.06	1.31	5.26	1.16	5.06	1.16	5.14	1.03	5.60	1.14	4.73	1.26	4.20	1.50	4.88	1.28
	Türkçe	4.25	1.51	4.79	1.47	4.70	1.40	4.59	1.39	4.87	1.17	5.36	1.41	4.79	1.48	3.64	1.47	4.68	1.46
	Sosyal	4.92	1.23	5.33	1.26	5.19	1.11	5.18	1.25	5.23	0.96	5.52	1.15	4.88	1.28	4.11	1.64	4.59	1.54
	Toplam	4.60	1.41	4.98	1.41	5.02	1.25	4.90	1.31	5.03	1.10	5.48	1.24	4.82	1.39	3.91	1.56	4.72	1.44
Toplam	Matematik	4.79	1.27	5.07	1.34	5.33	1.14	5.15	1.23	5.28	1.03	5.68	1.13	4.92	1.42	4.08	1.45	4.98	1.45
	Fen	4.89	1.45	5.12	1.29	5.28	1.20	5.24	1.26	5.33	0.94	5.68	1.12	5.07	1.25	4.45	1.55	4.89	1.49
	Türkçe	4.54	1.39	5.00	1.41	4.97	1.40	4.95	1.32	5.05	1.18	5.47	1.32	4.77	1.34	3.78	1.38	4.73	1.45
	Sosyal	4.97	1.28	5.18	1.26	5.37	1.02	5.35	1.09	5.38	0.87	5.78	1.02	5.11	1.25	4.19	1.58	4.78	1.54
	Toplam	4.81	1.35	5.09	1.33	5.24	1.19	5.18	1.23	5.26	1.01	5.66	1.15	4.97	1.32	4.12	1.51	4.84	1.49
ANOVA	F _s	5.12	(.006)	2.91	(0.06)	8.94	(0.00)	11.09	(0.00)	16.62	(0.00)	16.86	(0.00)	7.59	(0.00)	10.00	(0.00)	5.56	(0.00)
	F _D	1.55	(.200)	0.17	(0.92)	2.21	(0.09)	1.80	(0.15)	1.67	(0.17)	1.17	(0.32)	1.48	(0.22)	2.58	(0.05)	0.76	(0.52)
	F _{s*D}	2.61	(.017)	1.90	(0.08)	1.44	(0.20)	0.71	(0.64)	1.45	(0.19)	0.93	(0.47)	0.74	(0.62)	0.64	(0.70)	1.64	(0.13)

S: Sınıf, D: Ders, Not: ANOVA satırında anlamlılık düzeyleri parantez içinde verilmiştir.

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Tablo 7. Lise Öğrencilerinin Sınıf ve Ders Düzeyine Göre Dağılımı ve Analiz Sonuçları

		BİLİŞSEL		METABİLİŞSEL				KAYNAK YÖNETİMİ											
		Düzenleme		Yineleme		Ayrıntılandırma		Eleştirel Düşünme		Metabilişsel		Zaman ve Çalışma Ortamı		Çaba Yönetimi		Akran İşbirliği		Yardım Arama	
		\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS
9. Sınıf	Matematik	3.74	1.38	3.87	1.56	4.35	1.23	4.52	1.40	4.49	1.18	4.85	1.22	4.39	1.31	3.58	1.40	5.20	1.30
	Fen	5.07	1.34	5.15	1.31	4.86	1.11	4.59	1.04	5.04	0.89	5.39	0.93	4.72	1.09	3.37	1.24	4.54	1.44
	Türkçe	3.69	1.61	3.57	1.64	3.65	1.45	3.92	1.20	3.98	1.23	4.13	1.62	4.03	1.49	3.03	1.20	4.03	1.31
	Sosyal	4.43	1.47	4.47	1.53	4.47	1.26	4.15	1.32	4.50	1.22	4.48	1.32	4.19	1.19	3.54	1.22	4.08	1.62
	Toplam	4.23	1.55	4.26	1.62	4.33	1.33	4.29	1.27	4.50	1.19	4.70	1.37	4.33	1.29	3.38	1.28	4.45	1.49
10. Sınıf	Matematik	3.95	1.27	3.75	1.05	4.72	0.85	4.76	0.86	4.67	0.57	5.13	0.75	4.61	0.94	3.56	1.07	5.20	1.14
	Fen	4.11	1.39	3.80	1.15	4.24	1.20	4.30	1.31	4.67	0.97	4.69	1.14	3.93	1.15	3.02	1.19	4.26	1.23
	Türkçe	4.15	1.11	4.29	1.55	4.63	0.95	4.40	0.95	4.58	0.92	4.69	1.26	4.13	1.12	3.67	1.29	4.34	1.10
	Sosyal	4.64	1.51	4.41	1.34	4.66	1.58	4.28	1.59	4.82	1.14	5.21	1.22	4.22	1.06	3.56	1.62	4.07	1.52
	Toplam	4.26	1.37	4.09	1.31	4.51	1.25	4.37	1.28	4.57	0.99	4.90	1.17	4.15	1.10	3.39	1.35	4.34	1.32
11. Sınıf	Matematik	4.20	1.41	3.88	1.41	4.38	1.58	4.44	1.48	4.54	1.17	4.73	1.26	4.20	1.37	3.45	1.35	4.25	1.46
	Fen	4.68	1.66	4.06	1.19	4.78	1.61	4.85	1.64	4.93	1.13	4.92	1.51	4.59	1.44	3.49	1.52	4.82	1.52
	Türkçe	3.97	1.50	4.18	1.16	4.13	1.04	4.14	1.36	4.04	1.02	4.24	1.11	3.88	0.90	3.59	1.31	3.77	1.41
	Sosyal	4.43	1.19	4.33	1.24	5.13	0.97	5.20	1.11	4.65	0.93	4.73	1.27	4.19	0.91	4.24	1.36	4.33	1.58
	Toplam	4.29	1.45	4.00	1.33	4.51	1.50	4.57	1.48	4.57	1.14	4.71	1.30	4.24	1.31	3.56	1.39	4.32	1.50
Toplam	Matematik	4.05	1.40	3.87	1.42	4.41	1.43	4.50	1.41	4.54	1.13	4.80	1.21	4.29	1.32	3.49	1.33	4.60	1.46
	Fen	4.62	1.50	4.37	1.35	4.61	1.32	4.56	1.33	4.75	1.03	5.01	1.21	4.40	1.26	3.28	1.31	4.52	1.40
	Türkçe	3.88	1.46	3.90	1.55	4.03	1.30	4.10	1.17	4.17	1.13	4.32	1.44	4.03	1.28	3.33	1.27	4.07	1.27
	Sosyal	4.50	1.43	4.42	1.40	4.65	1.35	4.38	1.43	4.64	1.15	4.78	1.31	4.20	1.09	3.67	1.40	4.12	1.57
	Toplam	4.26	1.47	4.12	1.44	4.44	1.37	4.41	1.36	4.54	1.12	4.76	1.29	4.25	1.25	3.45	1.34	4.37	1.45
ANOVA	F _S	0.17	(0.84)	0.78	(0.46)	1.72	(0.18)	2.45	(0.09)	0.23	(0.80)	1.44	(0.24)	0.41	(0.66)	1.89	(0.15)	0.56	(0.57)
	F _D	5.80	(0.00)	3.45	(0.02)	3.20	(0.02)	1.96	(0.12)	4.27	(0.01)	4.38	(0.01)	2.04	(0.11)	2.26	(0.08)	6.30	(0.00)
	F _{S*D}	2.23	(.039)	4.15	(.000)	2.71	(.014)	1.98	(.067)	2.93	(.008)	2.69	(.014)	1.66	(.128)	1.64	(.135)	2.93	(.008)

S: Sınıf, D: Ders, Not: ANOVA satırında anlamlılık düzeyleri parantez içinde verilmiştir.

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

6–11. sınıf düzeyine ilişkin bulgular ve yorum

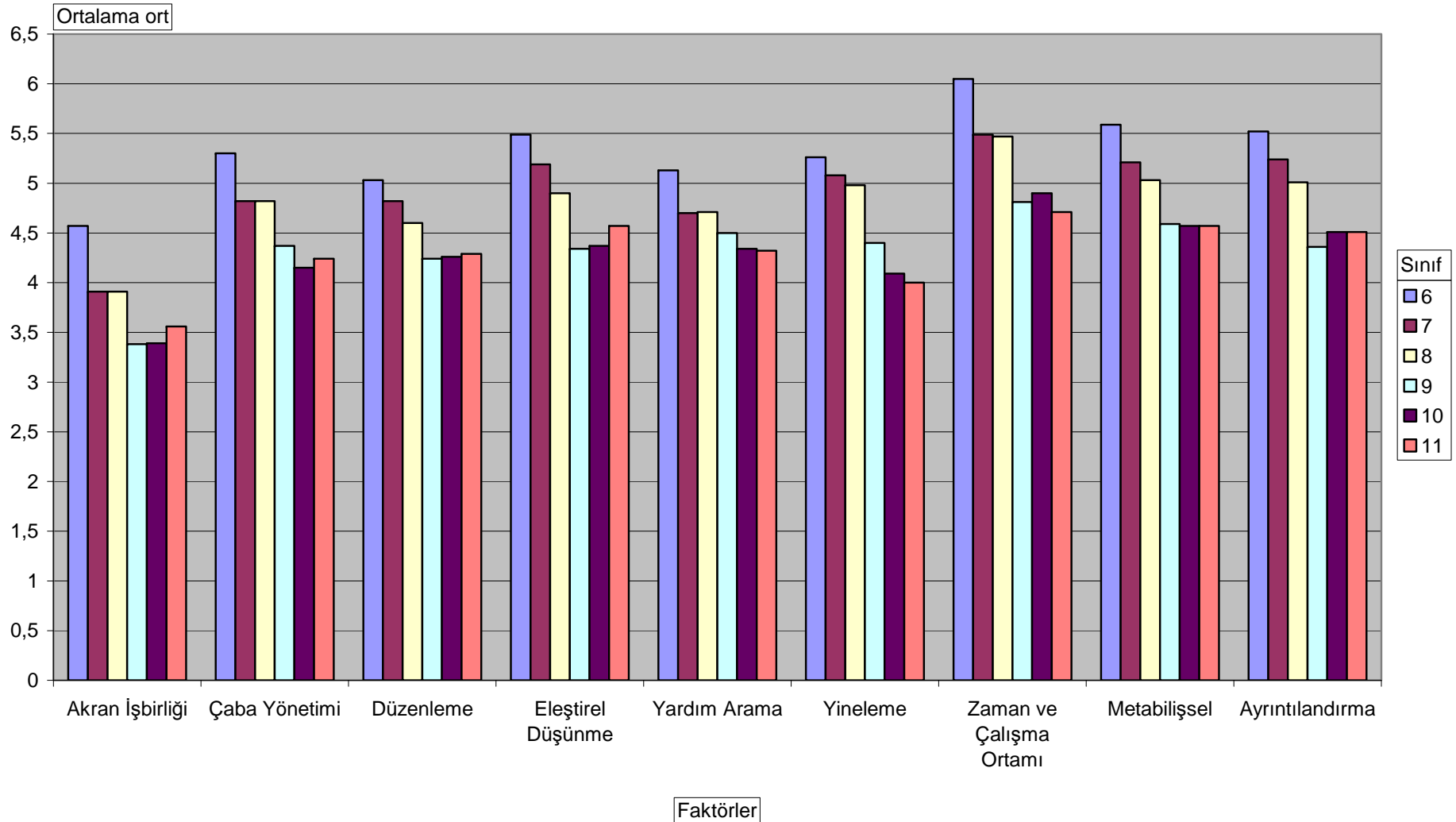
İlköğretim ve lise ayrımı yapmaksızın sınıf düzeyinde her bir faktördeki ortalama puanlar incelendiğinde sınıf düzeyi arttıkça ortalama faktör puanlarının düştüğü görülmektedir. Bu sonuçlar Tablo 8’de ve öğrencilerin sınıf düzeyinde her bir faktörden aldıkları puanların dağılımı gösteren Şekil 2’deki grafikten görülmektedir.

Öğrencilerin altıncı sınıftan onbirinci sınıfa ANOVA (F) değerleri 7.46 ile 34.17 arasında değişmektedir ve bütün sonuçlar $p < 0.01$ düzeyinde anlamlıdır (bkz. Tablo 5). Farklılığı yaratan gruplar incelendiğinde ise genel olarak ilköğretim ikinci kademe 6. sınıfların hem ilköğretim ikinci kademedeki sınıflarla hem de lisedeki sınıflarla arasında farklılık olduğu görülmektedir. İlköğretim ikinci kademedeki 3 sınıf ile (6., 7. ve 8. sınıflar) lisedeki sınıflar arasında da farklılık olduğu görülmektedir. Eleştirel düşünme faktöründe 7. sınıf öğrencilerinin puan ortalaması ve 8. sınıflardan daha yüksektir. Yineleme faktörü dışındaki faktörlerde lisedeki sınıflar arasında farklılık olmadığı dikkati çekmektedir.

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Tablo 8. Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı ve Analiz Sonuçları

		BİLİŞSEL				METABİLİŞSEL				KAYNAK YÖNETİMİ									
		Düzenleme		Yineleme		Ayrıntılandırma		Eleştirel Düşünme		Metabilişsel		Zaman ve Çalışma Ortamı		Çaba Yönetimi		Akran İşbirliği		Yardım Arama	
		\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS
Sınıf	6	5.03	1.37	5.26	1.30	5.52	1.08	5.49	1.13	5.59	0.89	6.05	0.96	5.30	1.22	4.57	1.35	5.13	1.46
	7	4.82	1.21	5.08	1.22	5.24	1.18	5.19	1.13	5.21	0.93	5.49	1.12	4.82	1.27	3.91	1.49	4.70	1.54
	8	4.60	1.41	4.98	1.41	5.01	1.25	4.90	1.32	5.03	1.10	5.47	1.24	4.82	1.39	3.91	1.56	4.71	1.44
	9	4.24	1.49	4.40	1.58	4.36	1.29	4.34	1.21	4.59	1.15	4.81	1.33	4.37	1.25	3.38	1.28	4.50	1.47
	10	4.26	1.37	4.09	1.31	4.51	1.25	4.37	1.28	4.57	0.99	4.90	1.17	4.15	1.10	3.39	1.35	4.34	1.32
	11	4.29	1.45	4.00	1.33	4.51	1.50	4.57	1.48	4.57	1.14	4.71	1.30	4.24	1.31	3.56	1.39	4.32	1.50
	Toplam	4.56	1.42	4.68	1.45	4.88	1.33	4.83	1.33	4.95	1.11	5.26	1.29	4.65	1.33	3.81	1.47	4.64	1.48
ANOVA	F_s	10.34	.000	26.58	.000	25.55	.000	24.62	.000	29.82	.000	34.17	.000	20.44	.000	18.28	.000	7.46	.000

Şekil 2. Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Her Bir Faktörden Aldıkları Puan Ortalamaları

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda ilköğretim öğrencilerinin içsel hedef düzenleme, görev değeri ve özyeterlik algısı faktörleri açısından anlamlı bir farklılık gösterdikleri, dışsal hedef düzenleme, sınav kaygısı faktörleri açısından ise anlamlı bir farklılık göstermedikleri bulunmuştur. Anlamlı farklılıklar incelendiğinde genel olarak altıncı sınıftaki öğrencilerin güdülenme faktörleri açısından sekizinci sınıftaki öğrencilere göre daha iyi durumda oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin derslerdeki öğrenme görevlerine verdikleri önem dikkate alındığında ise Türkçe ve Sosyal derslerine verilen önemin Matematik ve Fen derslerine göre görece düşük olduğu görülmektedir.

Lise öğrencilerine ilişkin sonuçlar, güdülenme faktörlerinin tamamının anlamlı olarak farklılaştığını göstermektedir. Anlamlı farklılıklar incelendiğinde görev değeri, özyeterlik algısı ve derslere yönelik sınav kaygısı açısından hem dokuz hem de onbirinci sınıf öğrencilerinin onuncu sınıf öğrencilerine göre daha iyi durumda oldukları görülmektedir. Dışsal hedef düzenleme açısından ise onuncu sınıftaki öğrencilerin durumu, dokuz ve onbirinci sınıftaki öğrencilere göre daha yüksektir. İlköğretim öğrencilerindeki duruma benzer şekilde lise öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik içsel hedef düzenlemeleri Matematik, Fen ve Sosyal derslere göre daha düşük düzeydedir. Bu bulgular birlikte dikkate alındığında öğrencilerin güdülenme puanlarının, artan sınıf düzeyine göre dalgalandığı görülmektedir.

Altıncı sınıftan onbirinci sınıfa öğrencilerin güdülenme faktörleriyle ilgili değişimleri incelendiğinde genel olarak öğrencilerin durumunun sınıf düzeyinin yükselmesiyle birlikte güdülenme düzeylerinin düşmesi biçiminde olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlar birlikte dikkate alındığında genellikle alt sınıftaki öğrencilerin güdülenme düzeylerinin üst sınıftaki öğrencilere göre daha iyi olduğu görülmektedir. Analizlere ilişkin etki değerlerinin 0.013 ile 0.070 arasında değişmesi dikkate alındığı zaman bu farklılıkların çok büyük farklılıklar olmadığı söylenebilir. Hem ilköğretim hem de lise düzeyinde öğrencilerin sayısal derslerdeki öğrenme görevlerine verdikleri değer sözel derslere göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durumun olası nedenleri benzer biçimde sayısal derslerin daha somut öğrenme görevleri (deney, proje, sayısal problem çözme vb.) içermesi nedeniyle öğrencilerin bu derslerdeki öğrenme görevleriyle ilgili daha çok farkındalık sahibi olmaları ya da bu derslerin görece zor gelmesi nedeniyle öğrenme görevlerine daha çok önem vermeleri olarak açıklanabilir. Bu konuda öğrenci görüşlerinin de alınacağı araştırmalar yapılmalıdır.

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Bunların dışında ilköğretim öğrencilerine yönelik 2007-2008 eğitim-öğretim yılına kadar uygulanan Orta Öğretim Kurumu Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKS), lise öğrencilerine yönelik Öğrenci seçme Sınavı (ÖSS) ve Yabancı Dil Sınavı (YDS) öğrencilerin öğrenme çabalarını okul derslerinden çok bu sınavlara yönlendirmelerine neden olmaktadır. Çaba ise güdülenmenin temel göstergesidir (Balaban-Salı, 2004). Öğrencilerin hem içsel hem de çevresel etkilerle sınava yönelik güdülenmeleri nedeniyle okul derslerine verdikleri önemin düşük olması ve bu derslerin bazılarının sınava yönelik ya da sınav sorularını çözmeye uygun olmaması sebebiyle öğrencilerin bu derslere yönelik duydukları gereksinimin az olması bu durumun nedenleri olabilir.

Öğrenme stratejileri boyutuna ilişkin yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular da güdülenme boyutunda olduğu gibi sınıf düzeyinin artması ile birlikte öğrencilerin öğrenme stratejilerine ilişkin her bir faktörden aldıkları puanların düştüğünü göstermektedir. Bu bulgu, öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça kullandıkları ve kullanmadıkları stratejilerin farkına vardığı ya da hali hazırda ilköğretim ikinci kademedeki kullandıkları stratejileri her geçen yıl daha az kullandıkları yani eğitim sürecinde bunları kaybettikleri şeklinde yorumlanabilir.

Lise öğrencilerinin faktör ortalama puanlarının sınıf düzeyine göre değil derse göre farklılaşması, lisede üniversite sınavında seçecekleri alanı belirledikleri için öğrencilerin sınava girecekleri derse göre hareket ettiğini göstermektedir. Ancak araştırma kapsamında lise öğrencilerinin sınava girecekleri alan istenmediği için buna ilişkin net bir açıklama yapmak mümkün olamamaktadır. Bununla beraber öğrenciler seçtikleri alandaki derslere ilişkin öğrenme stratejilerini geliştirirken diğer sınava girecekleri alandan olmayan derslerde bazı stratejileri kullanmıyor ya da daha az kullanıyor olabilirler.

Sınava odaklı ve sürekli bir yarış içinde olan öğrenciler bu sisteme ayak uydurmak zorunda kaldıklarından daha önce kullandıkları öğrenme stratejilerini kullanmamaya başlamaktadırlar. Bu da öğrenme-öğretme süreçlerinin öğrencilerin öğrenmeyi öğrenmelerini sağlayacak bir yapıda olmadığını bunun aksine öğrencileri ezberci bir yaklaşıma yönlendirdiğinin göstergesi olarak değerlendirilebilir.

VanderStoep ve Pinrich (2003), uzmanlaşma hedefi belirleyen öğrencilerin kendi kendini yönetmeyi sağlayan çeşitli öğrenme stratejileri belirlemeye daha yatkın olduklarını yani öğrenme ve uzmanlaşma üzerine odaklanıldığında, öğrenmeye yardımcı olacak stratejiler kullanmaya daha yatkın olduğunu belirtmektedirler. Aksine, daha iyi notlar almaya

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

odaklanıldığında, öğrenmeye yardımcı olsun ya da olmasın ulaşılması en kolay stratejilerin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca, uzmanlaşma odaklı öğrenciler öğrenme konusunu daha çok düşünmekte ve buna daha planlı yaklaşmaktadırlar. Bu tür öğrenciler okudukları veya çalıştıkları şeyin ne olduğuna daha çok odaklanırlar. Daha önce yapılan araştırmalar ışığında bu araştırma sonucunda ulaşılan bulgular, öğrencilerin uzmanlaşma hedeflerinin olmadığı aksine performans hedeflerinin olduğu, bu hedefin de okul sınavlarını geçerek OKS ve ÖSS gibi sınavlara hazırlanmak olduğu şeklinde yorumlanabilir. Her geçen gün sınava odaklı hedefler koyan ve bu hedefler doğrultusunda çalışan öğrencilerin öğrenme stratejilerine ilişkin aldıkları puanların sınıf düzeyi arttıkça düşmesinin ve lisede düzeyinde derslere göre farklılaşmasının sebebi de bu olabilir.

Sonuç olarak sınıf düzeyi arttıkça görülen daha düşük güdülenme ve öğrenme stratejileri puanlarının nedeni ileride yapılacak araştırmalarla incelenerek bunların nedenleri ortaya çıkarılması eğitim sisteminin öğrencilerin hem bilişsel hem de duyuşsal alanda kendilerini geliştirmelerine olanak sağlayacak şekilde düzenlenebilmesine katkı sağlayabilir. Bu araştırmalarda hem nitel hem de nicel yaklaşımların birlikte kullanılması ve öğrencilerin güdülenme ve öğrenme stratejilerini etkileyebilecek okul ortamı, veliler, öğretmenler vb. paydaşları kapsaması daha sağlıklı yorumların yapılabilmesini ve çözüme yönelik önerilerin geliştirilmesini sağlayabilir.

Kaynaklar

Balaban-Sarı, J. (2004). Öğrenmede güdülenme. Y. Kuzgun ve D. Deryakulu (Eds.), *Eğitimde bireysel farklılıklar* (ss. 167-191). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Kılıç, E. & Demirel, F. (2007) The Turkish Adaptation Study of Motivated Strategies for Learning Questionnaire (MSLQ) for 12–18 Year Old Children, *INTED 2007 International Technology, Education and Development Conference (7 - 9 March 2007)*. Spain: Valencia.

Dünya Bankası. (1995). *Priorities and Strategies for Education: A World Bank Review*. Washington D.C.: The World Bank.

Garcia, T. ve Pintrich, P.R (1996). *Assessing Students' Motivation and Learning Strategies in the Classroom Context: the Motivated Strategies for Learning Questionnaire*. Alternatives in assessment of achievements, learning processes and prior knowledge. Edited by Menucha Brenbaum, Filip JRC Dochy. Kluwer Academic Publishers. Boston/Dordrecht/London.

Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. [Bağlantıda]. 5:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Higgins, B.A. (2000). *An analysis of the effects of integrated instruction of metacognitive and study skills upon the self-efficacy and achievement of male and female students*. Master's Research Project, Miami University, Ohio. Dissertations/Theses (040). ERIC veritabanı numarası: ED447152.

Kelecioğlu, H. (1992). Güdülenme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 175-181.

Keller, J. (2000). *How to integrate learner motivation planning into lesson planning: the ARCS model approach*. 24 Mayıs 2004'te Florida State University web sitesinden ulaşıldı: www.netg.com/research/whitepapers/kellerwp.asp

Özer, B. (1998). *Öğrenmeyi Öğretme. Eğitim Bilimlerinde yenilikler*. Hakan, A. (Editör), (sf. 149-163). Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları: Eskişehir:

Pintrich, P. R., Smith, D. A. F., Garcia, T., & McKeachie, W. J. (1993). Reliability and predictive validity of the motivated strategies for learning questionnaire (MSLQ). *Educational and Psychological Measurement*, 53(3), 801-814.

Pintrich, P.R. & De Groot, E.V. (1990). Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology*, 82(1) 33-40.

Pintrich, P.R., Smith, D.A.F., Garcia, T. & McKeachie, W.J. (1991). *A Manual for the use of the motivated strategies for learning*. Michigan: School of Education Building, The University of Michigan. ERIC veritabanı numarası: ED338122.

Selçuk, Z. (1999). *Gelişim ve öğrenme*. Altıncı baskı. Ankara: Nobel Yayınları.

Stipek, D. (1998). *Motivation to learn, from theory to practice*. Massachusetts: A Viacom Company.

VanderStoep, S. W. & Pintrich, P. R. (2003). *Learning to Learn: The Skill and Will of College Students*. Pentice Hall: New Jersey.

Warren, A. (2000). *Factors affecting the motivation of online learners*. Center for learning and teaching, University of Southampton. 24 Mayıs 2004 tarihinde ulaşıldı web sitesi: www.clt.soton.ac.uk/adam/motivationppd

Weinstein, C.E., & Mayer, R.E. (1986). *The teaching of learning strategies*. Handbook of Research on Teaching (Ed. M. Wittrock). New York: Macmillan.

Yapıcı, M ve Yapıcı, Ş. (2003). İlköğretim öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar. *Üniversite ve Toplum Dergisi*, 3(3). <http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=142> adresinden 01.08.2007 tarihinde erişildi.

Zimmerman, B.J. & Martinez-Pons, M. (1990). Student differences in self-regulated learning: relating grade, sex and giftedness to self-efficacy and strategy-use. *Journal of Educational Psychology* 82 (1) 51-59.